

12.217

33-35

KÉTNYELVÜ

KIASSIKUS

KÖNYVTÁR

Dickens Charles
A fekete fátyol
The Black Veil

Az eredeti szöveg és hű
magyar fordítása

Angolból fordította
Latzkó Hugó

LANTOS A KIADÁSA
BUDAPEST
IV. MUZEUM-KÖRUT 3

KÉTNYELVŰ KLASSIKUS KONYVTÁR
33. SZÁM.

DICKENS CHARLES
A FEKETE FÁTYOL
THE BLACK VEIL

AZ EREDETI SZÖVEG ÉS HŰ MAGYAR FORDÍTÁSA

ANGOLBÓL FORDÍTOTTA

LATZKÓ HUGÓ

BUDAPEST, 1920. LANTOS KIADÁSA

Dickens Charles

(1812—1870.)

Dickens az angol társadalmi regénynek megteremtője és legnagyobb képviselője. Pályáját mint ujságíró kezdette s első munkája, mely figyelmet keltett, a *Boz* álnéven kiadott vázlatkönyve, *Scetches* (1836), melyből az itt közölt elbeszélés való. Népszerűségét azonban nem mint a brit társadalom élesszemű vizsgálója szerezte, sőt az angol önzésnek és képmutatásnak kiméletlen ostromozásával sok ellenséget támasztott maga ellen, egyenesen hazafiatlansággal vádolták. De minden ellenszenvet legyőzött nagyszerű humorával, amely föltétlen urává tette olvasói érzelmeinek, továbbá kitűnő emberábrázolási képességével: a francia Balzacnál kívül nincs talán regényírója a világirodalomnak, aki annyi pompás, a mai köztudatban is élő tipikus alakot teremtett volna. Nevezetesebb regényei: *Pickwick Papers* (A P. club iratai), amely a kissé bogaras, de aranyshivű Pickwick úrnak tapasztalatait és kalandjait adja; *Oliver Twist* egy árvaházból megszökött kis fiú története, aki a londoni tolvajvilágban is megőrzi ártatlanságát; *Nicholas Nickleby* az iskolai és színészi élet rajza; *Martin Chuzzlewit* az amerikai kivándorló sorsát írja le; *Dombey & Son* egy rideg és kegyetlen kereskedő története, aki tönkreteszi családját és gyermekeit; *David Copperfield* részben az író önéletrajzát adja regény alakban; *A Tale of Two Cities* (Két város története), Dickens egyetlen történeti regénye, a francia forradalom korában játszik. Novellái közül a legszebbek karácsonyi történetei: *A Christmas Carol* (Karácsonyi ének), *The Cricket on the Hearth* (A házi tücsök) stb. — Dickens 1846 után a *Daily News* c. liberális lapot szerkesztette, majd a *Household Words* c. havi folyóiratot. (K. Gy.)

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
I. Nyomt. Növendéknapló.

32

M. N. MUZEUM
KÖNYV-
TÁRA

A FEKETE FÁTYOL
THE BLACK VEIL

Országos Széchenyi Könyvtár

A fekete fátyol.

Az 1800-ik év vége felé, vagy egy-két évvel később, egy téli estén egy fiatal gyakorlóorvos, aki csak nemrég kezdte meg működését, kis fogadószobájában a vidáman lobogó tűz mellett ült, figyelve a szélre, mely a zuhogó esőt az ablakhoz csapdosta és rémesen zúgott a kéményben. Az éj nedves és hideg volt. Egész nap sárban és vízben gázolt s most kényelmesen pihent hálóköntösében és papucsában, inkább alva mint ébren, s ezerféle dolgot forgatott révedező képzeletében.

Először arra gondolt, milyen erősen fuj a szél és a hideg, szakadó eső mennyire verné most arcát, ha nem ülne kényelmesen odahaza. Aztán gondolatai az évenként megismétlődő karácsonyi látogatásai körül kalandoztak, melyeket szülőföldjén és legkedvesebb barátainál tett; elgondolta, mindenki mennyire örülne, ha láthatná őt és mily boldoggá tenné Rózát, ha csak azt is mondhatná neki, hogy végre egy betege akadt, sőt kilátása van másokra és arra is, hogy néhány hónap múlva újra eljöhet hozzá, feleségül veheti és magával viheti otthonába, hogy felvidítsa magányos tűzhelyét és friss munkásságra buzdítsa őt. Azután azon tűnődött, hogy első betege mikor fog megjelenni, vagy az isteni gondviselés különös rendelkezése foly-

The Black Veil.

One winter's evening, towards the close of the year 1800, or within a year or two of that time, a young medical practitioner, recently established in business, was seated by a cheerful fire, in his little parlour, listening to the wind which was beating the rain in pattering drops¹⁾ against the window, and rumbling dismally in the chimney. The night was wet and cold. He had been walking²⁾ through mud and water the whole day, and was now comfortably reposing in his dressing-gown and slippers, more than half asleep and less than half awake,³⁾ revolving a thousand matters in his wandering imagination.

First, he thought how hard the wind was blowing, and how the cold, sharp rain would be at that moment beating in his face, if he were not comfortably housed at home. Then, his mind reverted to his annual Christmas visit to his native place and dearest friends; he thought how glad they would all be to see him, and how happy it would make Rose if he could only tell her that he had found a patient at last, and hoped to have more,⁴⁾ and to come down again, in a few months' time, and marry her, and take her home to gladden his lonely fireside, and stimulate him to fresh exertions. Then, he began to wonder when his first patient would appear, or whether he was destined, by a special dispensation of Providence,

never to have any patients at all; and then, he thought about Rose again, and dropped to sleep⁵) and dreamed about her, till the tones of her sweet merry voice sounded in his ears, and her soft tiny hand rested on his shoulder.

There *was* a hand upon his shoulder, but it was neither soft nor tiny; its owner being a corpulent round-headed boy, who, in consideration of⁶) the sum of one shilling per week and his food, was let out by the parish⁷) to carry medicine and messages. As there was no demand for the medicine, however, and no necessity for the messages, he usually occupied his unemployed hours — averaging fourteen a day — in abstracting⁸) peppermint drops, taking animal nourishment, and going to sleep.

«A lady, sir — a lady!» whispered the boy, rousing his master with a shake.

«What lady?» cried our friend, starting up, not quite certain that his dream was an illusion, and half expecting that it might be Rose herself. — «What lady? Where?»

«*There*, sir!» replied the boy, pointing to the glass door leading into the surgery, with an expression of alarm which the very unusual apparition of a customer might have tended to excite.

The surgeon looked towards the door, and started himself, for an instant, on beholding the appearance of his unlooked-for visitor.

It was a singularly tall woman, dressed in deep mourning, and standing so close to the door, that her face almost touched the glass. The upper part of her figure was carefully muffled in a black shawl,

tán arra van-e kárhoztatva, hogy sohase legyen beteg; majd újra Rózára gondolt, elaludt és róla álmodott, míg végre édes, vidám hangja megcsendült fülében és gyengéd, parányi keze a vállán nyugodott.

Egy kéz nyugodott tényleg a vállán, de ez nem volt sem gyengéd, sem parányi, mert tulajdonosa kövér, gömbölyüfejű fiu volt, akit a község egy shilling hetibérért és ellátásért felfogadott, hogy orvosságot és üzeneteket hozzon. De mivel orvosság nem kellett és üzenetekre nem volt szükség, üres óráit — napjában átlag tizennégyet — rendesen arra fordította, hogy menta-cseppeket készített, állatiasan táplálkozott és aludt.

«Egy hölgy, uram — egy hölgy!» suttogta a fiu, álmából felrázva gazdáját.

«Milyen hölgy?» kiáltotta barátunk felugorva s nem tudta egészen biztosan, hogy álma csak képzelődés volt-e és félig azt remélte, hogy talán maga Róza az. «Milyen hölgy? Hol?»

«Ott, uram!» válaszolta a fiu a rendelőszoba felé vezető üvegajtóra mutatva, az ijedtség kifejezésével, melyet talán egy beteg szokatlan megjelenése idézhetett elő.

Az orvos az ajtó felé nézett és egy pillanatra meghökkent, amint váratlan látogatóját meglátta.

Rendkívül magas nő volt, mély gyászban, és oly közel állott az ajtóhoz, hogy arca majdnem érintette az üveget. Alakjának felsőrésze gondosan fekete kendőbe volt burkolva, mintha el akarta volna magát

as if for the purpose of concealment; and her face was shrouded by a thick black veil. She stood perfectly erect, — her figure was drawn up to its full height. And though⁹) the surgeon *felt* that the eyes beneath the veil were fixed on him, she stood perfectly motionless, and evinced, by no gesture whatever, the slightest consciousness of his having turned towards her.

«Do you wish to consult me?» he inquired, with some hesitation, holding open the door.

She slightly inclined her head, in token of acquiescence.

«Pray walk in,» said the surgeon.

The figure moved a step forward; and then, turning its head in the direction of the boy — to his infinite horror — appeared to hesitate.

«Leave the room, Tom,» said the young man, addressing the boy, whose large round eyes had been extended to their utmost width during this brief interview. «Draw the curtain, and shut the door.»

The boy drew a green curtain across the glass part of the door; retired into the surgery, closed the door after him, and immediately applied one of his large eyes to the keyhole on the other side.

The surgeon drew a chair to the fire, and motioned the visitor to a seat. The mysterious figure slowly moved towards it. As the blaze shone upon the black dress, the surgeon observed that the bottom of it was saturated with mud and rain.

«You are very wet,» he said.

«I am,» said the stranger, in a low deep voice.

rejteni; és arcát sűrű fekete fátyol borította. Teljesen kiegyenesedve állott, — alakját egész hosszában kihúzta. Az orvos érezte, hogy látogatójának szeme a fátyol alatt merően reá van szegezve, bár a nő teljesen mozdulatlanul állott és semmiféle taglejtéssel sem árulta el, hogy csak legkevesbbé is tudatában volna annak, hogy az orvos feléje fordult.

«Orvosi tanácsomra van szüksége?» kérdezte némi habozással, az ajtót nyitva tartva.

A nő kissé bólintott a fejével helyeslése jeléül.

«Kérem, lépjen be,» mondta az orvos.

Az alak egy lépést tett előre és aztán fejét, — a fiu végtelen rémületére — feléje fordítva, habozni látszott.

«Tom, hagyd el a szobát,» mondta a fiatal ember a fiuhoz fordulva, akinek nagy, kerek szemei ezalatt a rövid párbeszéd alatt annyira kitágultak, amennyire csak birtak. «Húzd le a függönyt és csukd be az ajtót.»

A fiu az ajtó üveges része elé egy zöld függönyt húzott, visszavonult a rendelőbe, becsukta maga után az ajtót és a tulsó oldalon nagy szemeinek egyikét rögtön a kulcslyukra illesztette.

Az orvos széket tolt a tűzhöz és látogatóját egy kézmozdulattal leülésre szólította fel. A titokzatos alak lassan a szék felé ment. Amint fekete ruháját a fény megvilágította, az orvos észrevette, hogy a ruha alul át meg át van ázva sártól, meg esőtől.

«Ön nagyon megázott,» mondta.

«Igen,» felelte az idegen, halk, mély hangon.

«And you are ill?» added the surgeon, compassionately, for the tone was that of a person in pain.

«I am,» was the reply — «very ill; not bodily, but mentally. It is not for myself, or on my own behalf,» continued the stranger,» that I come to you. If I laboured under bodily disease,¹⁰⁾ I should not be out, alone, at such an hour, or on such a night as this; and, if I were afflicted with it, twenty-four hours hence, God knows how gladly I would lie down and pray to die. It is for another that I beseech your aid, sir. I may be mad to ask¹¹⁾ it for him — I think I am — but, night after night, through the long dreary hours of watching and weeping, the thought has been ever present to my mind; and though even *I* see the hopelessness¹²⁾ of human assistance availing him, the bare thought of laying him in his grave without it makes my blood run cold!» And a shudder, such as the surgeon well knew art could not produce, trembled through the speaker's frame.

There was a desperate earnestness in this woman's manner, that went to the young man's heart. He was young¹³⁾ in his profession, and had not yet witnessed enough of the miseries which are daily presented before the eyes of its members, to have grown comparatively callous to human suffering.

«If,» he said, rising hastily, «the person of whom you speak, be in so hopeless a condition as you describe, not a moment is to be lost. I will go with you instantly. Why did you not obtain medical advice before?»

«Because it would have been useless before —

«És ön beteg?» tette hozzá az orvos szánakozva, mert a hang egy szenvedő hangja volt.

«Az vagyok,» volt a válasz, «nagyon beteg vagyok; nem testileg, de lelkileg. Nem magamért, vagy a saját érdekemben jöttem önhöz,» folytatta az idegen. «Ha testileg szenvednék, akkor nem lennék hazulról távol, egyedül, ilyen órában, vagy ilyen éjszakában, mint amilyen a mai; ha pedig huszonnégyszer óra múlva gyötörne a betegség, a jó Isten a tanum, hogy mily boldogan feküdnék le és imádkoznák a halálért. Más valaki számára kérem az ön segítségét, uram. Talán bolond vagyok, hogy ezt teszem érte, — azt hiszem az vagyok, — de minden éjjel, mialatt hosszú, iszonyu órákon át virrasztottam és sirtam, ez a gondolat mindig az eszemben volt; és ámbár belátom, hogy minden emberi segítség hiábavaló nála, a pusztá gondolata annak, hogy anélkül fektessem őt sírjába, megfagyasztja ereimben a vért!» És alakján oly borzongás futott végig, amilyet, mint az orvos jól tudta, nem lehetett tettetni.

Olyan kétségbeesett komolyság volt az asszony modorában, hogy az meghatotta a fiatal ember szívét. Ő pályája elején állott és még nem ismerte eléggé azt a nyomort, amely naponként tárul pályatársai szemei elé és majdnem érzéketlenné teszi őket az emberi szenvedéssel szemben.

«Ha az említett személy oly reménytelen állapotban van, ahogy ön leírja,» mondta az orvos, gyorsan felkelve, «egy pillanatot sem veszíthetünk el. Rögtön önnel megyek. Miért nem fordult már előbb orvoshoz tanácsért?»

«Mert hiábavaló lett volna előbb, — mint ahogy

because it is useless even now,» replied the woman, clasping her hands passionately.

The surgeon gazed, for a moment, on the black veil, as if to ascertain the expression of the features beneath it. Its thickness, however, rendered such a result¹⁴⁾ impossible.

«You *are* ill,» he said, gently, «although you do not know it. The fever which has enabled you to bear, without feeling it, the fatigue you have evidently undergone, is burning within you now. Put that to your lips,» he continued, pouring out a glass of water — «compose yourself for a few moments, and then tell me, as calmly as you can, what the disease of the patient is, and how long he has been ill. When I know what it is necessary I should know, to render my visit serviceable to him, I am ready to accompany you.»

The stranger lifted the glass of water to her mouth, without raising the veil; put it down again untasted; and burst into tears.

«I know,» she said, sobbing aloud, «that what I say to you now, seems like the ravings of fever. I have been told so before, less kindly than by you. I am not a young woman; and they do say that, as life steals on towards its final close, the last short remnant, worthless as it may seem to all besides, is dearer to its possessor than all the years that have gone before, connected though they be with the recollection of old friends long since dead, and young ones — children, perhaps — who have fallen off from, and forgotten one as completely as if they had died too. My natural term of life¹⁵⁾ cannot be many years longer, and should be dear on that account;

hiábavaló még most is,» felelte az asszony, kezeit szenvedélyesen tördelve.

Az orvos egy percig mereven nézett a fekete fátyolra, mintha az alatta lévő arc kifejezését akarná kifürkészni. De a fátyol sűrűsége kizárt minden ilyen lehetőséget.

«Ön tényleg beteg,» mondta gyengéden, «habár ön nem tudja azt. Most is ég önben a láz, mely képtessé tette önt elviselni a fáradságot, melyen kétségkívül keresztülment, anélkül, hogy azt érezte volna. Emelje ezt ajkaihoz,» folytatta tovább, egy pohárba vizet öntve, — «csillapodjék le egy kissé és aztán olyan nyugodtan, amennyire csak bírja, mondja el nekem, hogy mi baja a betegnek és mióta beteg. Ha tudni fogom, amit tudnom kell, hogy látogatásomat eredményessé tegyem, kész vagyok önt elkísérni.»

Az idegen anélkül, hogy fátyolát felemelné, a poharat szájához emelte, érintetlenül visszaállította és könnyekben tört ki.

«Én tudom,» mondta hangosan zokogva, «hogy amit most mondok, a láz őrzöngésének látszik. Ezt előbb is mondták már nekem, ha nem is annyi jóindulattal, mint ön. Én nem vagyok fiatal nő; azt mondják, hogy ha az élet a vége felé közeledik már, hátralevő rövid utolsó része, ha mindenki más előtt értéktelennek is látszik, drágább a tulajdonosának, mint az előző évek mind, bár rég elhalt öreg barátok emlékezete fűződik is hozzájuk, sőt fiataloké, — talán gyermekeké is, akik elszakadtak tőlünk és oly tökéletesen felejtettek el minket, mintha szintén meghaltak volna. Nincsen már sok évem hátra és ezért drágának kellene azoknak lenniök; de minden sóhaj

but I would lay it down without a sigh — with cheerfulness — with joy — if what I tell you now, were only false, or imaginary. To-morrow morning, he of whom I speak will be, I *know*, though I would fain think otherwise, beyond the reach of human aid; and yet, to-night, though he is in deadly peril, you must not see, and could not serve, him.»

«I am unwilling to increase your distress,» said the surgeon, after a short pause, «by making any comment on what you have just said, or appearing desirous to investigate a subject you are so anxious to conceal; but there is an inconsistency in your statement which I cannot reconcile with probability. This person is dying to-night, and I cannot see him when my assistance might possibly avail; you apprehend it will be useless to-morrow, and yet you would have me see him then! If he be, indeed, as dear to you as your words and manner would imply, why not try to save his life before delay and the progress of his disease render it impracticable?»

«God help me!» exclaimed the woman, weeping bitterly, «how can I hope strangers will believe what appears incredible, even to myself? You will *not* see him then, sir?» she added, rising suddenly.

«I did not say that I declined to see him,» replied the surgeon; «but I warn you, that if you persist in this extraordinary procrastination, and the individual dies, a fearful responsibility rests with you.»

«The responsibility will rest heavily somewhere,»

nélkül lemondanék róluk, — örömmel, — gyönyörűséggel — ha az, amit most elmondok önnek, hazugság vagy képzelődés lenne. Holnap reggel az, akiről beszélek, *tudom*, habár szívesen hinném az ellenkezőt, túl lesz minden emberi segítségen; és mégis ma este, habár halálos veszedelemben van, önnek nem szabad látnia őt és nem segíthet rajta.»

«Nem akarom növelni az ön szenvedését,» mondta az orvos rövid szünet után, «azzal, hogy bármilyen megjegyzést fűzzek ahhoz, amit ön épen most mondott, vagy hogy úgy tűnjek fel, mintha kikutatni vágytam valamit, amit ön oly gondosan eltitkol; de az ön előadásában valami következtetlenség van, amit nem tudok összhangba hozni a valószínűséggel. Az az egyén meg fog halni még ma éjjel és én nem láthatom őt, habár a segítségem talán hasznára válhatna; ön fél, hogy holnap hiábavaló lesz és mégis azt akarja, hogy csak akkor lássam őt! Ha ő valóban olyan drága önnek, mint ahogyan az ön szavaiból és viselkedéséből következtetni lehet, miért ne kíséreljük meg, megmenteni az ő életét, mielőtt a késedelem és betegségének előrehaladása lehetetlenné teszi azt?»

«Istenem, segíts meg!» kiáltott fel az asszony, keservesen zokogva, «hogyan remélhetem, hogy idegenek el fogják hinni, ami még nekem is hihetetlennek tűnik fel? Tehát, uram, ön *nem* akarja őt látni?» tette hozzá, hirtelen felemelkedve.

«Én nem mondtam, hogy vonakodom őt látni,» felelte az orvos; «de figyelmeztetem önt, hogy ha ön ragaszkodik ehhez a különös elhalasztáshoz és az az egyén meghal, rettenetes felelősség fogja önt terhelni.»

«A felelősség súlyosan fog valakit terhelni,» vála-

replied the stranger bitterly. «Whatever responsibility rests with me, I am content to bear, and ready to answer.»

«As I incur none,» continued the surgeon, «by acceding to your request, I will see him in the morning, if you leave me the address. At what hour can he be seen?»

«Nine,» replied the stranger.

«You must excuse my pressing these inquiries,» said the surgeon, «but is he in your charge now?»

«He is not,» was her rejoinder.

«Then, if I gave you instructions for his treatment through the night, you could not assist him?»

The woman wept bitterly, as she replied, «I could not.»

Finding that there was but little prospect of obtaining more information by prolonging the interview; and anxious to spare the woman's feelings, which, subdued at first by a violent effort, were now irrepressible and most painful to witness; the surgeon repeated his promise of calling in the morning at the appointed hour. His visitor, after giving him a direction to an obscure part of Walworth,¹⁶⁾ left the house in the same mysterious manner in which she had entered it.

It will be readily believed that so extraordinary a visit produced a considerable impression on the mind of the young surgeon; and that he speculated a great deal, and to very little purpose, on the possible circumstances of the case. In common with the generality of people, he had often heard and read of

szolta az idegen keserűen. «De bármilyen felelősség terheljen engem, én viselem azt és kész vagyok érte felelni.»

«Miután semmi felelősség sem hárul reám,» folytatta az orvos, «ha kérését teljesítem, meg fogom őt látogatni reggel, ha itt hagyja a címet. Hány órákor láthatom őt?»

«*Kilenckor,*» válaszolta az idegen.

«Bocsássa meg, hogy oly behatóan kérdezősködöm,» mondta az orvos, «de az ön felügyelete alatt van ő most?»

«Nem, ő nincs,» volt a válasz.

«És ha utasításokat adnék, miként kellene őt az éjjel kezelni, ön nem ápolhatná őt?»

Az asszony keservesen sírva válaszolta: «Nem, nem ápolhatom őt.»

Mivel belátta, hogy további felvilágosításra kevés kilátása van, még ha a beszélgetést meg is hosszabbítja, sőt kimélni akarta az asszony érzelmeit, aki az előbb csak a leghevesebb erőlködéssel tudott uralkodni rajtuk, de most már nem bírta elfojtani, ami nagyon fájdalmas látvány volt; az orvos megismételte ígéretét, hogy reggel a megállapított órában meg fogja őt látogatni. Miután látogatója Walworth egyik gyanus részében megjelölte a helyet, épen olyan titokzatosan hagyta el a házat, mint ahogyan jött.

Könnyen elképzelhető, hogy egy ilyen rendkívüli látogatás mély benyomást tett a fiatal orvosra, és hogy sokat töprengett, habár kevés eredménnyel, az eset lehető körülményein. Mint a legtöbb ember, ő is gyakran hallott és olvasott egyes esetekről, amikor előre megérezték a halált egy bizonyos napra, sőt percre,

singular instances, in which a presentiment of death, at a particular day, or even minute, had been entertained and realized. At one moment he was inclined to think that the present might be such a case; but, then, it occurred to him that all the anecdotes of the kind he had ever heard, were of persons who had been troubled with a foreboding of their own death. This woman, however, spoke of another person — a man; and it was impossible to suppose that a mere dream or delusion of fancy would induce her to speak of his approaching dissolution with such terrible certainty as she had spoken.

It could not be that the man was to be murdered in the morning, and that the woman, originally a consenting party, and bound to secrecy by an oath, had relented, and, though unable to prevent the commission of the outrage, had determined to prevent his death, if possible, by the timely interposition of medical aid? The idea of such things happening within two miles of the metropolis appeared too wild and preposterous to be entertained beyond the instant.

Then, his original impression, that the woman's intellects were disordered, recurred; and, as it was the only mode of solving the difficulty with any degree of satisfaction, he obstinately made up his mind to believe that she was mad. Certain misgivings upon this point, however, stole upon his thoughts at the time, and presented themselves again and again through the long dull course of a sleepless night; during which, in spite of all his efforts to the contrary, he was unable to banish the black veil from his disturbed imagination.

ami aztán valóra is vált. Egyik pillanatban hajlandó volt azt hinni, hogy a mostani is ilyen eset; de aztán eszébe jutott, hogy az összes ilyenfajta történetek, melyekről valaha hallott, oly személyekről szóltak, akiket saját haláluk előérzete nyugtalanított. Ez az asszony azonban egy más személyről beszélt — egy férfiről; és lehetetlen volt feltételezni, hogy csak álom, vagy a képzelet káprázata indította volna őt arra, hogy annak az egyénnek közeli pusztulásáról oly rettenetes bizonyossággal beszéljen, mint ahogyan beszélt.

Lehetetlen lenne, hogy azt a férfit meggyilkolnák reggel és az asszony, aki eredetileg részes volt az ügyben és esküvel fogadott titoktartást, most szánalmat érezzen, és habár nem képes az erőszak végrehajtását megakadályozni, elhatározta, hogy ha csak lehetséges, megakadályozza a halálát azáltal, hogy idejekorán orvosi segítségről fog gondoskodni? Azt a gondolatot, hogy ilyen dolgok történhessenek a fővárostól két mértföldnyire, tulságosan féktelennek és képtelennek tartotta, hogy csak egy percre is fennartsa azt.

Azután újra eszébe jutott eredeti benyomása, hogy az asszony elméje zavart; és mivel csak ily módon tudta a nehézséget némileg megelégedésére megoldani, makacsul elhatározta, hogy az asszonyt boldognak fogja tartani. Ugyanakkor némi aggályai támadtak ugyan ezt a pontot illetőleg, és újra meg újra megjelentek egy álmatlan éjszaka hosszú, unalmas óráin keresztül, melyek alatt, bármennyire is törekedett az ellenkezőjét elérni, képtelen volt a fekete fátyolt elűzni megzavart képzeletéből.

The appearance of the place through which he walked in the morning, was not calculated to raise the spirits of the young surgeon, or to dispel any feeling of anxiety or depression which the singular kind of visit he was about to make, had awakened. Striking off from the highroad, his way lay across a marshy common, through irregular lanes, with here and there a ruinous and dismantled cottage fast falling to pieces with decay and neglect.

After plodding wearily through the mud and mire; making many inquiries for the place to which he had been directed; and receiving as many contradictory and unsatisfactory replies in return; the young man at length arrived before the house which had been pointed out to him as the object of his destination. It was a small, low building, one story above the ground, with even a more desolate and unpromising exterior than any he had yet passed. An old yellow curtain was closely drawn across the window upstairs, and the parlour shutters were closed, but not fastened. The house was detached from any other, and, as it stood at an angle of a narrow lane, there was no other habitation in sight.

When we say that the surgeon hesitated, and walked a few paces beyond the house, before he could prevail upon himself to lift the knocker, we say nothing that need raise a smile upon the face of the boldest reader. The police of London were a very different body in that day. The isolated position of the suburbs, when the rage for building and the progress of improvement had not yet begun to connect them with the main body of the city and its environs,

A hely külseje, melyen a fiatal orvos reggel keresztülment, nem volt alkalmas arra, hogy kedélyét felvidítsa, vagy eloszlassa az aggodalom vagy lehangoltság érzését, amit ez a furcsa látogatás, melyet éppen most tenni készült, felébresztett benne. Letérve a főútról, útja egy mocsaras közrétén vezetett keresztül, szabálytalan, keskeny utcákon át, itt-ott omladozó és roskadozó kunyhókkal, amelyek a megrongálás és elhanyagoltság miatt erősen dűledeztek.

Miután a fiatal ember nagy fáradsággal átgázolt sáron és pocsolyán, sokat kérdezősködve a hely után, hová mennie kellett, ugyanannyi ellentmondó és ki nem elégítő választ kapott, végre megérkezett a házhoz, melyet útja végpontjául jelöltek meg. Kicsiny, alacsony, egyemeletes épület volt, még sokkal vigasztalanabb és reménytelenebb külsővel, mint amilyenek mellett eddig elhaladt. Egy régi sárga függöny volt szorosan az elsőemeleti ablak elé húzva és a lakószoba ablakredőnyei be voltak téve, de nem voltak megerősítve. A ház el volt különítve a többtől, és mivel egy keskeny utca sarkán állt, más lakóhelyet nem lehetett látni.

Ha azt mondjuk, hogy az orvos habozott és pár lépéssel túl ment a házon, mielőtt erőt tudott magán venni, hogy a kopogtatót felemelje, nem mondunk semmi olyat, aminek mosolyt kellene csinálni a legbátrabb olvasó arcára is. A londoni rendőrség abban az időben egészen más testület volt, mint a mai. A külvárosok elszigetelt fekvése, amidőn az építkezési düh és a fejlődés haladása még nem kapcsolta őket össze a tulajdonképeni várossal és környékével, kö-

rendered many of them (and this in particular) a place of resort for the worst and most depraved characters.¹⁷⁾ Even the streets in the gayest parts of London were imperfectly lighted at that time; and such places as these, were left entirely to the mercy of the moon and stars.

Added to these considerations, it must be remembered that the young man had spent some time in the public hospitals of the metropolis; and, although neither Burke nor Bishop¹⁸⁾ had then gained a horrible notoriety, his own observation might have suggested to him how easily the atrocities to which the former has since given his name, might be committed. Be this as it may, whatever reflection made him hesitate, he *did* hesitate; but, being a young man of strong mind and great personal courage, it was only for an instant. He stepped briskly back and knocked gently at the door.

A low whispering was audible, immediately afterwards, as if some person at the end of the passage were conversing stealthily with another on the landing above. It was succeeded by the noise of a pair of heavy boots upon the bare floor. The door-chain was softly unfastened; the door opened; and a tall, ill-favoured man, with black hair, and a face, as the surgeon often declared afterwards, as pale and haggard, as the countenance of any dead man he ever saw, presented himself.

«Walk in, sir,» he said in a low tone.

The surgeon did so, and the man, having secured the door again by the chain, led the way to a small back parlour at the extremity of the passage.

zülök többet (és ezt különösen) a legrosszabb és legromlottabb elemek menedékévé tette. Abban az időben még London legélénkebb részeiben is az utcák csak hiányosan voltak kivilágítva; és az olyan helyek, mint amilyen ez, teljesen a hold és a csillagok jóvoltára voltak bízva.

E megfigyeléseken kívül még arról is meg kell emlékeznünk, hogy a fiatal ember egy bizonyos időt töltött a főváros kórházaiban; és habár sem Burke, sem Bishop akkor még nem voltak oly borzalmasan hírhedtek, talán saját megfigyelése sugalmazta neki, hogy milyen könnyen lehet elkövetni olyan kegyetlenkedéseket, mint amilyeneket azóta az előbbiről neveztek el. De bármint legyen is ez, bármilyen elmélkedés készítette is őt a habozásra, ő *tényleg* habozott; de csak egy pillanatig, mivel erélyes és nagy személyes bátorsággal bíró fiatal ember volt. Gyorsan visszament és gyengén kopogott a kapun.

Rögtön utána halk suttogás hallatszott, mintha a folyosó végén valaki titokban mással beszélne, aki fent állott a lépcső fordulójánál. Ezt egy pár nehéz csizma nesze követte a puszta padlón. A kapu láncát halkan kiakasztották, a kapu kinyílt és egy magas, csúnya, feketehaju férfi jelent meg, akinek az ábrázata, mint az orvos később gyakran említette, olyan halvány és sovány volt, mint bármely halott arca, akit valaha látott.

«Lépjen be, uram,» mondta halk hangon.

Az orvos megtette és miután a férfi a kaput a láncsal ismét elzárta, a folyosó végén fekvő kis udvari fogadószobába vezette őt.

«Am I in time?»

«Too soon!» replied the man. The surgeon turned hastily round, with a gesture of astonishment not unmixed with alarm, which he found it impossible to repress.

«If you 'll step in here sir,» said the man, who had evidently noticed the action — «if you 'll step in here, sir, you won't be detained five minutes, I assure you.»

The surgeon at once walked into the room. The man closed the door, and left him alone.

The young surgeon sat down by the fireplace, to await the result of his first professional visit.

He had not remained in this position many minutes when the noise of some approaching vehicle struck his ear. It stopped; the street-door was opened; a low talking succeeded, accompanied with a shuffling noise of footsteps along the passage and on the stairs, as if two or three men were engaged in carrying some heavy body to the room above. The creaking of the stairs, a few seconds afterwards, announced that the new-comers, having completed their task, whatever it was, were leaving the house. The door was again closed, and the former silence was restored.

Another five minutes elapsed, and the surgeon had resolved to explore the house, in search of some one to whom he might make his errand known, when the room-door opened, and his last night's visitor, dressed in exactly the same manner, with the veil lowered as before, motioned him to advance. The singular height of her form, coupled with the circum-

«Idejében jöttem?»

«Túl korán!» felelte a férfi.

Az orvos meglepett mozdulattal, melybe aggodalom is vegyült és melyet nem tudott elnyomni, hirtelen megfordult.

«Ha ide belép, uram,» mondta a férfi, aki szem-melláthatólag észrevette a mozdulatot, «ha ide belép, uram, biztosítom önt, öt percig sem kell várakoznia.»

Az orvos rögtön bement a szobába. A férfi becsukta az ajtót és egyedül hagyta őt.

A fiatal orvos a tűzhely mellé ült le, hogy bevárja első hivatalos látogatásának eredményét.

Alig maradt néhány percig ebben a helyzetben, amidőn valamilyen közeledő kocsi lármája ütötte meg a fülét. A kocsi megállt; a kaput kinyitották; halk beszélgetés következett, azután a folyosón és a lépcsőkön lábecsoszogást lehetett hallani, mintha két vagy három ember valami nehéz testet cipelt volna a felső szobába. Pár perccel később a lépcső recsegése elárulta, hogy a megérkezők elvégezték feladatukat, bármilyen volt is, és elhagyják a házat. A kaput újra becsukták és az előbbi csend helyreállt.

További öt perc telt el és az orvos elhatározta, hogy átkutatja a házat, hátha talál valakit, akivel megbízatását közölheti, amidőn a szoba ajtaja kinyílt és az elmúlt est látogatója, leeresztett fátyollal, pontosan úgy öltözve, mint azelőtt, intett neki, hogy jöjjön. Ritka magas alakja hallgatásával párosulva okozta, hogy az orvos agyán egy pillanatig az a gon-

stance¹⁹⁾ of her not speaking, caused the idea to pass across his brain, for an instant, that it might be a man disguised in woman's attire. The hysteric sobs which issued from beneath the veil, and the convulsive attitude of grief of the figure, however, at once exposed the absurdity of the suspicion; and he hastily followed.

The woman led the way upstairs to the front room, and paused at the door, to let him enter first. It was scantily furnished with an old deal box, a few chairs, and a tent bedstead,²⁰⁾ without hangings or cross-rails, which was covered with a patchwork counterpane. The dim light admitted through the curtain which he had noticed from the outside, rendered the objects in the room so indistinct, and communicated to all of them so uniform a hue, that he did not at first perceive the object on which his eye at once rested when the woman rushed frantically past him, and flung herself on her knees by the bedside.

Stretched upon the bed, closely enveloped in a linen wrapper, and covered with blankets, lay a human form, stiff and motionless. The head and face, which were those of a man, were uncovered, save by a bandage which passed over the head and under the chin. The eyes were closed. The left arm lay heavily across the bed, and the woman held the passive hand.

The surgeon gently pushed the woman aside, and took the hand in his.

«My God!» he exclaimed, letting it fall involuntarily — «the man is dead!»

The woman started to her feet, and beat her

dolat villant keresztül, hogy talán női ruhába öltözött férfi. A fátyol alól előtörő hiszterikus zokogás és a fájdalomtól vonagló alak magatartása azonban rögtön nyilvánvalóvá tette, hogy e feltevése alaptalan s gyorsan követte őt.

Az asszony az utcai szobába vezette fel az orvost és megállt az ajtó előtt, hogy előrebocsássa őt. A szoba szegényes berendezése egy régi fenyőfaladából, néhány székből és egy függönyök vagy keresztfa nélküli ágyból állott, mely utóbbit darabokból összetákolt ágytakaró fedett. A gyenge világosság, mely a már kívülről észrevett függönyön átszűrődött, a szobában lévő tárgyakat oly határozatlanná tette és valamennyit oly egyforma színárnyalattal vonta be, hogy nem is vette észre mindjárt azt a tárgyat, amelyen a szeme rögtön megpihent, amikor az asszony kétségbeesetten elrohant mellette és térdre vetette magát az ágy mellett.

Az ágyon kinyújtva egy ember alakja feküdt mereven és mozdulatlanul, szorosan vászontakaróba beburkolva és paplanokkal betakarva. A fej és arc — egy férfi feje és arca — fedetlen volt, kivéve a kötést a fej és az áll körül. Szemei be voltak hunyva. A bal karja súlyosan nehezedett az ágyra és az asszony a mozdulatlan kezét tartotta.

Az orvos gyengéden félretolta az asszonyt és megfogta a kezét.

«Istenem!» kiáltott fel önkénytelenül, kiengedve a kezét, «ez a férfi halott!»

Az asszony talpra ugrott és összecsapta a kezeit.

hands together. «Oh! don't say so, sir!» she exclaimed, with a burst of passion, amounting almost to frenzy. «Oh! don't say so, sir! I can't bear it! Men have been brought to life before, when unskilful people have given them up for lost; and men have died, who might have been restored, if proper means had been resorted to. Don't let him lie here, sir, without one effort to save him! This very moment life may be passing away. Do try, sir, — do, for heaven's sake!»

«It is of no use, my good woman,» said the surgeon soothingly, as he withdrew his hand from the man's breast. «Stay — undraw that curtain!»

«Why?» said the woman, starting up.

«Undraw that curtain!» repeated the surgeon in an agitated tone.

«I darkened the room on purpose,» said the woman, throwing herself before him as he rose to undraw it. — «Oh! sir, have pity on me! If it can be of no use, and he is really dead, do not expose that form to other eyes than mine!»

«This man died no natural or easy death,» said the surgeon. «I *must* see the body!» With a motion so sudden that the woman hardly knew that he had slipped from beside her, he tore open the curtain, admitted the full light of day, and returned to the bedside.

«There has been violence here,» he said, pointing towards the body, and gazing intently on the face, from which the black veil was now, for the first time, removed. In the excitement of a minute before,

«Oh, ne mondja ezt, uram!» kiáltotta oly szenvedélyes kitöréssel, mely majdnem azt örülettel volt határos. «Oh, ne mondja ezt, uram! Nem bírom ezt elviselni! Olyan embereket is visszaadtak már az életnek, akiket tudatlan egyének elveszetteknek tartottak; és meghaltak olyanok, akik felgyógyulhattak volna, ha helyes eszközöket alkalmaznak. Ne hagyja őt itt feküdni, uram, anélkül, hogy egyetlen kísérletet tenne megmentésére! Talán ebben a pillanatban száll el az élet belőle. Kisérelje meg, uram — tegye meg, az ég szerelmére!»

«Mindez céltalan, jó asszonyom,» mondta az orvos vigasztalólag, mialatt levette a kezét a férfi melléről. «Várjon — húzza vissza ezt a függönyt!»

«Miért?» mondta az asszony felugorva.

«Húzza vissza ezt a függönyt!» ismételte az orvos izgatott hangon.

«Én szándékosan sötétítettem el a szobát,» mondta az asszony, az orvos elé vetve magát, aki felemelkedett, hogy visszahúzza a függönyt. «Oh, uram, legyen könyörületes irántam! Ha nem lehet rajta segíteni és ő tényleg meghalt, ne tárja ezt az alakot más szeme, mint az enyém elé.»

«Ez az ember nem természetes, vagy könnyű halállal múlt ki,» mondta az orvos. «Látnom kell a testet!» Oly hirtelen mozdulattal, hogy az asszony alig vette észre, amikor oldala mellett elsiklott, félrehúzta a függönyt, bebocsájtva a teljes napfényt és visszatért az ágyhoz.

«Itt erőszak történt,» mondta a test felé mutatva és fürkészve tekintett az arcra, melyről a fekete fátyol most először volt eltávolítva. Az előbbi pillanat izgal-

the female had thrown off the bonnet and veil, and now stood with her eyes fixed upon him. Her features were those of a woman of about fifty, who had once been handsome. Sorrow and weeping had left traces upon them which not time itself would ever have produced without their aid. Her face was deadly pale; and there was a nervous contortion of the lip, and an unnatural fire in her eye, which showed too plainly that her bodily and mental powers had nearly sunk beneath an accumulation of misery.

«There has been violence here,» said the surgeon, preserving his searching glance.

«There has!» replied the woman.

«This man has been murdered.»

«That I call God to witness he has,» said the woman passionately; — «pitilessly, inhumanly murdered!»

«By whom?» said the surgeon, seizing the woman by the arm.

«Look at the butchers' marks, and then ask me!» she replied.

The surgeon turned his face towards the bed, and bent over the body, which now lay full in the light of the window. The throat was swollen, and a livid mark encircled²¹) it. The truth flashed suddenly upon him.

«This is one of the men who were hanged this morning!» he exclaimed, turning away with a shudder.

«It is,» replied the woman. with a cold, unmeaning stare.

«Who was he?» inquired the surgeon.

«My son,» rejoined the woman; and fell senseless at his feet.

mában az asszony ledobta kalapját és fátyolát és most szemeit az orvosra szegezve állott itt. Körülbelül egy ötven éves nő arcvonásai voltak, aki valaha szép lehetett. A bánat és a sírás oly nyomokat hagytak hátra az arcán, amilyeneket csak az idő egymaga, azok segítsége nélkül nem hozhatott volna létre. Arca halálosan sápadt volt; ajkait idegesen húzta félre, szemeiben természetellenes tűz égett, ami világosan mutatta, hogy testi és szellemi ereje majdnem teljesen fogytán volt a temérdek szerencsétlenség miatt.

«Itt erőszak történt,» mondta az orvos, kutató nézését megtartva.

«Az történt!» felelte az asszony.

«Ezt az embert meggyilkolták.»

«Isten a tanum, hogy azt tették vele,» mondta az asszony szenvedélyesen; — «könyörtelenül, ember-telenül meggyilkolták!»

«Kicsoda?» mondta az orvos, az asszonyt karjánál megragadva.

«Tekintsen a hóhérok jeleire, aztán kérdezzen!» válaszolta az asszony.

Az orvos arccal az ágy felé fordult és a test fölé hajolt, mely most teljesen az ablak fényében feküdt. A torok meg volt dagadva és egy kékes jel futott rajta végig. Hirtelen kitalálta az igazságot.

«Ez egyike azoknak a férfiaknak, akiket ma reggel felakasztottak!» kiáltott fel és megborzadva fordult el.

«Igen, egyike azoknak,» válaszolta az asszony hideg, kifejezéstelen, merev tekintettel.

«Ki volt ő?» kérdezte az orvos.

«A *fiam*,» válaszolta az asszony és eszméletlenül az orvos lábaihoz esett.

Jegyzetek.

1) pattogó cseppekben. — 2) járt. — 3) inkább félig alva, mint félig ébren; szószerint: erősebben, mint félig alva és kevésbé mint félig ébren. — 4) reméli, hogy lesz több betege is. — 5) álomba merült. — 6) fejében, ellenében. — 7) parókia, egyház-község. A szegény betegekről a község gondoskodott. — 8) lepárolni, lepárologatni. — 9) ámbár. — 10) testi betegség. — 11) kérni, hogy ezt kérem. — 12) reménytelenség. — 13) fiatal. — 14) eredmény. — 15) életem természetes határa. — 16) Walworth London egyik külvárosa a Themze jobb partján. — 17) jellemek. — 18) William Burke egyike volt azoknak az aljas gonosztevőknek, akiket *resurrection-men* néven ismertek és akik anatómiai célokra követtek el gyilkosságokat. Bishop is hírhedt gyilkos volt, aki 1831-ben Williams nevű társával együtt egy szegény olasz ifjút gyilkolt meg. — 19) körül-mény. — 20) tent bedstead = tábori ág. — 21) övezte körül.

